

יד רמ"ה - ב"ב - דף ס' ע"א

(יד) לא יפתח אדם לחצר השותפין פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון. היה כספן לא יעשנו גדול אחר לא יעשנו שנים. אבל פתח לרה"ר פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון. היה כספן עושה אותו גדול אחר עושה אותו שנים. מדקתני רישא לא יפתח אדם לחצר השותפין פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון. מכלל דאי בעי למפתח שלא כנגד פתחו של חבירו ושלא כנגד חלונותיו של חבירו לא מצי מעכב. והא און תנן לא יפתח אדם חלונותיו לחצר השותפין לקח בית בחצר אחרת לא יפתחנו לחצר השותפין. אלא מסתברא דכי אצטרף מתני' דהכא לאשמעינן, כגון דהיה ליה פיתחא וחלונות בחצר השותפין ובעא לשנויינהו מדוכתייהו לדוכתא אחרת. כחצר ולמסתמינהו לקמאי לגמרי, דאי מפי' כהויקא כגון דפתח פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון מצו לעכובי עליה ואי לא לא מצו לעכובי עליה. וה"ה היכא דהו ליה פתחא וחלונות בחצר השותפין דסתמינהו ולא פרץ את פצמיהו ופתח חבירה פתחא וחלונות כנגד ההוא פתח סתום וכנגד ההוא חלון סתום וחזייה האי ושתיק ליה והשתא קא אתי מאריה האי פתח סתום והאי חלון סתום למפתחינהו. לית ליה רשותא למפתח פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון, אלא דינא הוא דפתח להו שלא כנגד פתחו של חבירו. דכי תנן לא יפתח אדם חלונותיו לחצר השותפין, הני מילי היכא דקא אתי לספריי חלון או פתחא דלא הוה ביה מקמי הכין, אבל אם היה סתום ובקש לפתחו אין בני חצר מעכבין עליו. ובדין הוא דלפתחיה בדוכתא דהוה בעיקרא, אלא משום היוק ראיא דינא הוא דלישני ליה מדוכתיה. דהא בלאו הכי נמי אי הוי פתוח ובעי לשנויי מדוכתיה, כי לא מתוסף מחמתיה היוק ראיא ולא פסידא מאנפא אחרתא הדין עמו. תדע מדקתני סופא היה כספן לא יעשנו גדול, גדול הוא דלא עביד ליה הא לשנויי מדוכתיה הדין עמו, דהא לבבי ההוא תוספת גדול שנויי דוכתא הוא. וטעמא משום דהוי גדול ונפיש היוקיה, הא לאו הכי מצי עביד. וטעמא דסיפא דקתני אבל פתח הוא לרה"ר פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון, משום דאמר ליה סוף סוף לאו קא בעית אצטנועי מבני רשות הרבים, וכ"ש בהיה קסן דעושה אותו גדול אפילו בזה כנגד זה מהאי טעמא. ומדאירי סיפא גבי היתירא כרה"ר דגבי מבוי סתום כי האי גוונא אתי ואפילו קסן לא יעשנו גדול אחד לא יעשנו שנים. ודוקא בזה כנגד זה משום הוק ראיא דפתח וחלון דומיא דרשות הרבים, ותנא סיפא לגלויי רישא דאשמעינן לחצר השותפין והוא הדין למבוי. והאי השותפין אצטריכא ליה גבי פתח כנגד פתח וכ"ש מבוי, משום דאיכא היוק ראיא בחצר וליכא היוק ראיא במבוי דלא עדיף מגנין שאינן עשוין [לדירה]. וכיון דלא מצי אמר [סוף] סוף לאו קא בעית אצטנועי מנאי במבוי. משיטא לן דכיון דלחצר השותפין דאיכא היוק ראיא בחצר לא יפתח פתח כנגד פתח ולא מצי אמר ליה סוף סוף לאו קא בעית אצטנועי מנאי בחצר, כ"ש במבוי דלית ליה היוק ראיא במבוי דלא יפתח פתח כנגד פתחו וחלון כנגד חלון, דהא לא מצי אמר ליה סוף סוף לאו קא בעית אצטנועי מנאי במבוי. ולא דמי לרה"ר דאמר ליה סוף סוף לאו קא בעית אצטנועי מבני רשות הרבים, דשאני רשות הרבים דנסיפא בה עוכרים ושכים. אלא בהא מילתא בחצר השותפין וכבר ארוחנא בה במכילתין דסירקא קמא כשמעמא דרכו דרך ספי.

חידושי הרמב"ן - בבא בתרא

דף ס' ע"א. הא דאמרינן אבל פותח הוא לרשות הרבים

פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון משום דאמר ליה סוף סוף הא בעית לאצטנועי מבני רשות הרבים, (ו)בשהו נמוכין וסמוכין לקרקע קאמר. ולא כדברי הרב רבי שמואל זכרוננו לברכה שאמר רוכבי סוסים וגמלים רואין בתוך חלונותיך, שהרי אמרו בהדיא בפרק קמא (לעיל ו, ג) בשני בתים בשני צידי רשות הרבים דלא מצי למימר ליה סוף סוף הא (בעינן) [בעית] לאצטנועי מבני רשות הרבים משום דאמר ליה בני רשות הרבים ביממא חזו ליה (ה) בליליא לא חזו לי וכולה מילתא כדאיתא התם, כל שכן דיכול למימר ליה בני רשות הרבים כי לא רכבי גמלי לא חזו לי.

אלא הכא בדחזו ליה בני רוכבין בין מהלכין כי מעייני וכי לא מעייני, ביממא ובליליא, כגון שהיה פתחו נמוך וחלונו נמוכה, וכל שהוא קטן ואין אדם נכנס ויוצא בו נקרא חלון בכל מקום, ומשכחת לה כגון שהיה רשות הרבים גבוהה. ואין זה צריך לפנים.

יד רמ"ה - בבא בתרא - דף ס' ע"א

(רפ) הרי אמרו לא יפתח אדם לחצר השותפין פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון. מנא הני מילי. אי"ר חייא בר אבא אי"ר יוחנן אמר קרא וישא כלעם את עיניו וירא את ישראל שוכן לשכטיו ותהי עליו רוח אלהים, מה ראת ראה שאין פתחיהו מכוונין זה לזה אמר ראוין הללו שתשרה עליהן שכניה.

מנא שמתין דבהא איסורא נמי איכא משום צניעותא דנשי, ואנשי דאחזיק נמי לא מהניא ביה חוקה. דאי ס"ד לענין דינא בלחוד קאמרינן, מאי ראוין הללו שתשרה עליהן שכניה. דמשמע טעמא דאין פתחיהו מכוונין זה לזה, הא לאו הכי לא. ואי טעמא דינא ותו לא, כי מכוונין נמי אמאי אין ראוין דילמא ממחל הוא דמחיל גבי הדדי. אסו מאן דמחיל היוקיה גבי חבירה גרועתא היא, אלא משום דלאו מידי דמשתיירא במחילה הוא.

ודוקא³³⁶ גבי פתח כנגד פתח דלא סניא דלא חסחכל (ההוא) [והיה] גבי חצר שיש בה דין חלוקה וגבי גנין העשוין לדירה דכולהו חד טעמא וינהו כדברירנא בפרק השותפין (אוח לט). אבל גבי חלון דאיפשר ליה לאשתמושי ולא ליסתכל ברשותא דחבירה, אעיג דלכתחילה יכול למחות אי אחזיק ביה קימא ליה חוקה כדברירנא בפירקין ובפרק השותפין. ואע"ג דכי מייחתינן

וכי תימא אי מידי דאית ביה איסורא הוא ולא משתיירא במחילה, כי מירצו תרווייהו בהכי נמי אנן היכי שבקינן להו. שאני הכא³³⁷ דהרחקה יתירא הוא, משום דלא איפשר להו לאשתמושי תרווייהו בההוא דוכתא דמטי ליה היוק ראיא דרך צניעות, מיהו כיון דאיפשר דמסליק כל חד מינייהו תשמישיה מההוא דוכתא בעידנא דמשתמש ביה חבירה, ואניס נמשיה דלא לאהדורי אסיה להדי ההוא דוכתא דמטי ליה היוק ראיא. אי נמי דלא לשחמיש חד מינייהו אלא בההוא דוכתא [דלא] (ד)אמי מינייהו היוק ראיא ולא בההוא דוכתא דמטי ליה היוק ראיא. ליכא מדינא לעכובי עליהו דיכלי למימר אנן מודהירנן בנפשינן דלא לאשתמושי אלא דרך צניעות. ועוד דלאו כל הרחקה יתירא כיפי עלה כי דינא, אלא מידי דברירא מילתא דאמי בה לידי הרגל עבירה.

337. נראה דכן צריך להגיה. וכן מתבאר מדברי רבינו לעיל ובפרק לא יתפור. והמרישה אות (ג) כחכ להגיה לפי רפוס אונישפורג "דרין".

338. הטור בס"י קנ"ד הביא שיטת רבינו. ומדברי רבינו הכא מוכח דלא כ"כ"ש שם סק"ה דר"ל דרכינו כשיטת הר"י מינאש והרא"ש דאיכא חוקה לה"ר. וכן מוכח דלא כס"ג סק"ה דר"ל דמודה רבינו דמהני קנין לה"ר ודוקא חוקה הוא דלא מהני. וכבר העיר בזה בערך

השלחן כאן. ועיי"ש שהביא מספר לחם רב למהר"י אורכי סי' קמ"ד שהקשה סתירת הטור דבס"י קמ"ד הביא שיטת הרא"ש דל"ם חוקה לה"ר. והכא הביא לרמ"ה. ולמכאור כרכינו כאן לק"מ. ת"ע שם משמוכב הריב"א והוכחא בכ"י.

339. וזוה כתב רבינו כשבוכחיו סי' רפ"א דאין החוקה קימא אלא להשמש תשמיש שאינו מניק כראיה. אבל תשמיש שמרגילו ליוק חבירו כראיה. הניוק יכול לעכב עליו שהראיה עצמה אסורה עיי"ש.

יש חזקה לראייה שאע"פ שאין אדם רשאי לפתוח חלון לחצר חבירו אם פתח והחזיק בו מועיל: אין אדם רשאי לפתוח חלון לחצר חבירו ואפילו לחצר שותפו נמי לא יפתח וכן אם קנה בית אצל ביתו אינו רשאי לפתחו לחצר השותפין שכ"א מכני החצר אין לו רשות לשנות בו כלל אלא כמו שבנאוהו או קנאוהו או ירשוהו יש להם לנהוג בו. ואפילו אם יש לאחד פתח או חלון פתוח לחצר אינו רשאי להוסיף עליו כלל ולא לעשות מאחד שנים אפילו שאינו מתרבה בפתיחתו כגון שעשה מאחד של שמונה שנים מד' ד'. והרמב"ם כתב רצה לשנות חלונו בין למעלה בין למטה אפילו היתה גדולה ואמר אסתום זו ופתח אחרת קטנה בעל החצר מעכב עליו ע"כ ורוצה לומר אפתח אחרת קטנה במקום אחר:

וחלון כנגד חלון או פתח כנגד פתח לא יעשה כלל אפי' שיש לו רשות לפתוח החלון או הפתח ופרש"ם שא"צ להרחיק אלא משהו זה מכנגד זה ובתוספתא אומר צריך להרחיק ד"א וכתב הרמ"ה דאפילו חזקה לא מהניא ביה כיון דבאיסור עשאו ומיהו דוקא פתח כנגד פתח אבל חלון כנגד חלון דלא הוי כ"כ קפידא מהניא ביה חזקה ע"כ: מותר לפתוח פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון כרה"ר דבלאו הכי צריך לשמור מבני רשות הרבים שמסתכלין לו לפיכך בעליה גם ברשות הרבים אסור לפתוח כנגד חלונו של חבירו שבעלייתו וכתב הרמב"ן ז"ל דאפי' החלוני הבתים אם הם גבוהים קצת ואין בני רשות הרבים ההולכין שם יכולים להסתכל אסור אף על פי שהרוכבין יכולין להסתכל שאין זה תדיר ואין מותר אלא בנמוכין במקום שההולכין יכולין לראות:

שאלה לאדוני אבי הרא"ש ז"ל (כלל ק סימן ג) ששאלת מה שהחירו חכמים לפתוח פתח כנגד פתח ברשות הרבים אם צריך שיהיה רחב ט"ז אמה כרשות הרבים של שבת. תשובה לא בעי רוחב ט"ז אמה דאפילו שאינו רחב ט"ז אמה כיון שיש לכל אדם רשות לילך שם אין אדם רגיל לעשות תשיש צנוע פן יראוהו עוברי דרכים לפיכך מותר לפתוח פתח כנגד פתח:

ותנות אסור לפתוח פתח כנגד פתח חבירו אפילו כרשות הרבים לפי שיושב שם תמיד ורואהו: כתב ה"ר יהודה ברצלוני דמכוי המפולש דינו כרשות הרבים ושאין מפולש דינו כחצר:

בית יוסף

ז. יש חזקה לראייה וכו'. היינו לדעת ר"י הלוי והרא"ש אבל לא לדעת הר"ף והרמב"ן כמ"ש בסימן זה (סי"ז) בס"ד: ג. אין אדם רשאי לפתוח. משנה סוף פרק חזקת (ב"ב נט:): לא יפתח אדם חלונותיו לחצר השותפין. ומפרש בגמרא דאפילו לחצר חבירו לא יפתח חצר השותפין נקט לרבותא אע"ג דמצי אמר ליה בלאו הכי מצי בעית לאצטנועי מינאי בחצר שאני יכול לראותך דרך פתח ביתי וא"כ אין לך היוק חדש מצד פתיחת החלונות אפי"ה לא יפתח משום דאמר ליה איך עד השתא בבית לא בעינא איצטנועי מינך השתא אפילו בבית בעינא איצטנועי מינך. ופירש ר"ש כי הוינא בבית לא הוה בעינא איצטנועי מינך שלא תראני דרך חלונותיך אי נמי עד האידנא כי הוית בבית לא בעינא איצטנועי מינך השתא אפילו כשאתה בבית בעינא לאיצטנועי מינך: ד. ואפילו אם יש לאחד פתח. משנה פרק חזקת (ס). לא יפתח אדם לחצר השותפין פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון היה קטן לא יעשנו גדול אחד לא יעשנו שנים. ואסיקנא בגמרא דאי הוה ליה תרי פתחי בר תרתי תרתי אמות לא לישוייה חד פיתחא בר ארבעי דאמר ליה בפיתחא זוטרא מצינא לאיצטנועי מינך בפיתחא רבה לא מצינא לאיצטנועי מינך. וכן אי הוה ליה חד פיתחא בר תמני אמות לא לישוייה תרי בני ארבעי אמות משום דאמר ליה בחד פיתחא מצינא איצטנועי. מינך בתרי לא מצינא לאיצטנועי מינך. ופירש ר"ש בחד פיתחא מצינא איצטנועי. כשהוא נעול יכולני להשתמש בחצר אי נמי להשתמש שלא כנגדו אבל בשני פתחים לא מצינא לאיצטנועי כל כך דאפילו אם האחד נעול יהיה השני פתוח:

ג. וחלון כנגד חלון. משנה (ס). כתבתיה בסמוך (ס"ד) לא יפתח אדם לחצר השותפין פתח כנגד חלון כנגד חלון: ומ"ש רבינו אפילו שיש לו רשות. פשוט הוא דבלא רשות אפילו פתח שלא כנגד פתח או חלון כנגד חלון אסור לפתוח כדנתן לא יפתח אדם חלונותיו לחצר השותפין כמ"ש בסמוך (ס"ב) אלא הכא במאי עסקינן כשנתנו לו בני החצר רשות לפתוח פתח או חלון ואפילו הכי יכולים לעכב עליו שלא יפתח פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון: וכתב נמוקי יוסף (לב. ד"ה מתני פתח) בשם הריטב"א (ס. סד"ה לא) דהיכא שבאו שנים לפתוח בבת אחת יעשו פשרה ביניהם ובמקום שאחד מהם אינו חסר כופין אותו על מרת סדום: ופירש רשב"ם (ד"ה חלון) שאין צריך להרחיק אלא משהו. כתב עליו הרמב"ן (נט. סד"ה הא) וטעמו משום דאף על גב דכי מרחיק משהו אכתי חזי ליה כיון שאינו רואהו בדרך תשמישו תדיר אינו יכול לעכב עליו לפי שאינו יכול לומר שלא תסתכל בי לדעת משום דאמר ליה אי בעינא לאסתכלי בכי יכול אני לעמוד בחצר ולהסתכל בכי ולפיכך אינו יכול למחות בו שהרי אין ריבוי היקף. אבל לחצר חבירו לעולם ירחיק עד שלא יהא יכול לראות בו כלל ומה שאמרו (ו): זה עושה מעקה לחצי גגו וזה עושה מעקה לחצי גגו ומעדיף ופירש רש"י ושוב לא יראנו להדיא. גגים שאינם עשויים כל כך לתשיש כיון שהרחיק ברוב הגג אינו יכול לכופו ביותר. והוצרכתי לכתוב זה מפני שהטעה מקצת התלמידים. והרב אב ב"ד פירש מעדיף עד שלא יראו זה את זה כלל כפי ריחוק הגגין וארכן ועיקר, עכ"ל. וכיוצא בדבר הרמב"ן כתב הרב המגיד בפרק ה' מהלכות שכנים (ה"ו) בשם הרשב"א (ס. ד"ה מתני) וכן כתב נמוקי יוסף (שם):

וכתב הרמ"ה (סי' רפ) דאפילו חזקה וכו', מדברי רשב"ם נראה דחזקה לא מהניא בין בפתח בין בחלון שכתב (ס). לא יפתח לחצר השותפין אפילו היכא דיש לו חזקה עד כאן. וטעמא דאף על פי שהחזיק יכול למחות משום דהיוק ראייה אין לו חזקה. ובדק הבית) ובסימן זה (סי"ז) אכתוב דהלכה כדברי האומרים דיש חזקה להיוק ראייה כל שידע הניזק ושתק ועד כאן: מותר לפתוח פתח. משנה שם (ס). וכתב נמוקי יוסף (לב: ד"ה גמי וישא) בשם העיטור (אות מ מחאה נב): אהא דאמרין הא בעית לאצטנועי מבני רשות הרבים, פירשו רבנן סבוראי דוקא דליכא היוק ראייה ולא מנכרא היוקא אבל מנכרא היוקא לא עכ"ל. ואני שמעתי ולא אבין היכי משכחת לה פתח כנגד פתח שלא יהא בו היוק ראייה. ואפשר לומר דסבירא ליה כרשב"ם דבהרחקת משהו סגי: ומ"ש בשם הרמב"ן דאפילו בחלוני הבתים אם הם גבוהים קצת וכו'. כן כתב בחידושו (ס. ד"ה הא) והקשה על רשב"ם (ד"ה סוף) שפירש שכל שרוכבי סוסים וגמלים יכולים לראות רשאי לפתוח. ואף על פי שדברי הרא"ש (שם) כדברי רשב"ם ספק רבינו על דברי הרמב"ן שדחה דברי רשב"ם והקשה עליהם. וכן כתב הרב המגיד בפרק ה' מהלכות שכנים (ה"ו) וכן כתב הרשב"א בתשובה (ח"ב סי' קעח) וזה לשונו ודאמרין פתח אדם פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון ברשות הרבים ההיא בפתחים וחלונות הנמוכים שבני רשות הרבים רואים שם להדיא דרך הילוכן בין שהעומדים תוך הבית עומדים בין יושבין בין כיום בין בלילה עכ"ל וכן כתב רבינו ירוחם (נתיב לא ח"ו קא ע"ד) דמיידי בשאינו גבוה ד' אמות שרואין אותו בני רשות הרבים: שאלה לאדוני אבי ז"ל. וכן כתב נמוקי יוסף סוף פרק חזקת (לב. ד"ה מתני פתח) בשם הרשב"א דלא אמרו ט"ז אמה אלא לענין שבת:

